

принципу стримування й протидії у системі державних органів.

Посудевський Ілля Валерійович,
курсант 1-го курсу ННІ № 1 НАВС
Науковий керівник: Білозьоров Є. В.,
професор кафедри теорії держави та
права НАВС, кандидат юридичних
наук, доцент.

МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Реальний захист прав людини належить до найгостріших проблем української дійсності. В останні роки це питання є предметом серйозного наукового аналізу. Конституційне прагнення України розвивати і зміцнювати правову державу неможливо реалізувати без утвердження у суспільній свідомості невідчужуваних прав і свобод людини та громадянина. Невипадково, що однією з фундаментальних ознак правової держави вважається наявність системи ефективних юридичних засобів захисту прав особи, які гарантують правову захищеність людини й громадянина.

Саме виходячи з наведених підстав, проблема захисту прав і свобод людини є вельми актуальною і потребує ретельного дослідження, хоча їй приділяли увагу багато дослідників, зокрема у працях Є.В. Білозьорова, С.Д. Гусарєва, М.І. Козюбри, В.В. Копейчикова, С.Л. Лисенкова, О.В. Марцеляка, М.І. Матузова, В.Ф. Погорілка, П.М. Рабіновича, І.В. Ростовщикова, В.Ф. Сіренка, О.Ф. Скаун, О.Д. Тихомирова, Ю.С. Шемшученка та інших вчених. Необхідно зазначити, що окреслена проблема не втрачає своєї актуальності сьогодні, а навпаки, в умовах проведення правової реформи набуває нового значення.

Осмислення правового захисту за сучасних умов набуває особливої уваги, що зумовлено характером політичних, економічних перетворень у розвитку нашої держави. Під захистом прав і свобод особи розуміють форму забезпечення прав і свобод, яка відображає дію даного механізму, спрямовану на: припинення порушень прав і свобод особи; ліквідацію будь-яких перешкод, що виникають при їх здійсненні; відновлення порушених прав і свобод; притягнення до юридичної відповідальності особи, винної у скоєнні правопорушення [1, с. 7]. У зв'язку з цим, у науковий обіг введено поняття правовий механізм захисту прав людини і громадянина як системи засобів та факторів, які створюють необхідні умови поваги прав і свобод людини [2, с. 15].

Механізм правового захисту прав і свобод людини та громадянина є складною категорією. Як цілісне системне утворення він функціонує через свої структурні елементи, внутрішні взаємозв'язки, які обумовлюють злагоджену організацію та функціонування як їх самих, так і механізму. Все це характеризує механізм захисту як єдину, цілісну і узгоджено функціонуючу систему. Структура механізму розкривається через єдину узгоджено функціонуючу систему взаємопов'язаних між собою елементів, які у своїй сукупності створюють реальні можливості для захисту порушених прав і свобод особи.

Таким чином, можна виділити правову (нормативну), інституційну (організаційну) та функціональну складові вказаного механізму. Нормативний компонент механізму правового захисту – це система правових норм та принципів, що регулюють відносини у сфері захисту прав і свобод людини та громадянина. Таким чином, законодавство України у сфері правозахисної діяльності умовно можна поділити на дві групи. До першої групи, на нашу думку, слід віднести нормативно-правові акти, що визначають засади здійснення правозахисної діяльності, до другої – нормативно-правові акти, що встановлюють систему правозахисних органів та організацій і визначають їх правовий статус.

До інституційного (організаційного) елементу механізму правового захисту відносяться суб'єкти правозахисної діяльності, тобто органи та організації, які спеціально уповноважені державою здійснювати на професійній основі та відповідно до закону, а у випадках встановлених законодавством – у відповідній процесуальній формі із застосуванням правових засобів діяльність, спрямовану на захист прав та свобод людини і громадянина.

Функціональним елементом механізму захисту прав і свобод людини та громадянина є правозахисна діяльність. Ця діяльність полягає в наданні кожному громадянину правової допомоги, а також юридичним особам, іноземцям і особам без громадянства у спірних питаннях із охорони права, зловживанням правом, захисті фізичних осіб від обвинувачення та в державному гарантуванні охорони прав громадян правозахисними органами [3, с. 27].

Значимість правозахисної діяльності для суспільства не викликає заперечення. Однак, для реалізації функцій та виконання завдань, що стоять перед цим видом діяльності важливим є наявність ефективного механізму його здійснення. Таким чином, удосконалення правового механізму захисту прав і свобод

людини та громадянина – важливе і невідкладне завдання Української держави. На жаль, розмитість, невизначеність, а то й повна відсутність юридичних правил, які б регулювали захист громадян, свідчать про незадовільну правову ситуацію, яка склалася в суспільстві. Юридичні механізми, які діяли в минулому зруйновані, нові ще не сформовані, а ті що діють, недосконалі. В таких умовах правовий статус людини і громадянина, закріплений в Конституції України, не має реального підґрунтя. А це загрожує перетворенням суб'єктивних прав у декларацію, відірвану від реального життя.

Список використаних джерел:

1. Механізм забезпечення прав і свобод особи: питання теорії і практики: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / К.Г. Волинка; НАН України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2000. – 16 с.
2. Словська І. Механізм захисту прав людини – основоположний принцип сучасного українського конституціоналізму // Право України. – 2001. – № 9. – С. 15-17.
3. Білозьоров Є. В. Правозахисна функція держави: сутність та механізм здійснення в Україні : [монографія] / Є. В. Білозьоров, В. І. Вишковська. – К. : ФОП Кандиба Т. П., 2015. – 168 с.

**Продкун Анастасія Олександрівна,
студентка 1 курсу ННІН№4 НАВС
Кіровоградське відділення
Науковий керівник: Тихомиров Д.О.
доцент кафедри теорії держави та
права НАВС, кандидат юридичних
наук**

ПРАВОВИЙ ІДЕАЛІЗМ

Характерною рисою суспільної правосвідомості громадян є правовий нігілізм та правовий ідеалізм – дві крайнощі, дві сторони однієї і тієї ж медалі. Так, правовий нігілізм означає не сприйняття, ігнорування, недооцінку права, а правовий ідеалізм навпаки означає його переоцінку. Правовий ідеалізм менше «на слуху» про нього мало говорять, мало пишуть, про те він вкрай негативний за своїми наслідками. У наш час ця проблема стала дуже важливою для суспільства. Проблема правового ідеалізму та шляхи її вирішення почали все частіше з'являтися у суспільстві.

Правовий ідеалізм, є одним з різновидів деформації правової свідомості, а отже, правовому ідеалізму притаманні риси останнього. М.Требін визначає деформацію правової свідомості як один з її станів, протилежний позитивному. Деформація правової свідомості – це соціально-правове явище, що характеризується зміною її стану, при якому у носіїв формуються певні ідеї, уявлення, погляди, знання, відчуття і настрої, переживання і емоції, які спотворено відображають юридичну дійсність і виражають ставлення до діючого права, законності і правопорядку.

Розкриваючи поняття правового ідеалізму розглянемо насамперед термін «ідеалізм». Ідеалізм – це протилежний до філософії напрям, вихідним принципом якого є твердження, що в основі речей і явищ об'єктивної дійсності лежить не матеріальне, а ідеальне, духовний початок: світовий розум, ідея, відчуття і т. ін.

Доцільно звернути увагу на визначення правового нігілізму. За загальним визначенням правовий нігілізм трактують як тип правосвідомості, який заперечує соціальну і особисту цінність права, вважає його недосконалим (найменш досконалим) способом регулювання суспільних відносин. Як зазначає Н.Матузов, якщо правовий нігілізм означає недооцінку права, то правовий ідеалізм його переоцінку, тому, борючись із правовим нігілізмом, не слід упадати в іншу крайність — правовий фетишизм, волюнтаризм, ідеалізм. Незважаючи на їх, здавалося б, різновекторну спрямованість, вони в кінцевому підсумку змикаються, створюючи дві сторони однієї медалі - дефіциту політико-правової культури, деформованої правосвідомості, а часом і відвертого юридичного невігластва.

Однак, на відміну від правового нігілізму, явище правового ідеалізму в реальному менш помітні, і саме тому вони помилково не викликають ніяких хвилювань з боку суспільства. Як зазначає М. Козюбра, вони усвідомлюються лише з часом, коли настає суспільне розчарування у законах, з якими пов'язувалися надії на покращення життя чи вирішення інших гострих суспільних проблем - боротьби з корупцією, бюрократизмом, алкоголізмом і т. д. Можуть настати й інші, на мою думку більш небезпечні наслідки. Існуюча на всіх рівнях правосвідомості наївна віра у всемогутність закону змінюється більш стриманим відношенням до нього. Соціальні очікування покладаються не стільки на майбутній справедливий закон, скільки на оперативне розпорядження влади, що не обов'язково має нормативно – правову форму. Таке явище може стати реальною загрозою для основоположних принципів демократичної